1ste. Jaargang. Curacao den 28n. Juni 1884. No 28.

AMIGOE DI CURAÇAO.

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,25.
Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD
OP CURAÇAO,
PLEIN VAN PIETERMAAI, No 129.

De Agentuur
ten huize van de Heeren
JAN ELLIS, *Curaçao,* — Otrabanda.
JUAN CAPRILES, *Aruba,* — Playa.
JOSÉ A. ROSA HERRERA, *Bonaire,* — Playa.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.
Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10.— pa anja.
Un number só fl. 0,25.
Un annucio di 1 té 7 regel fl, 0,50, cada regel mas fl. 00,7½.

ENCYCLIEK

VAN

ONZEN ALLERHEILIGSTEN VADER

PAUS LEO XIII. (*)

Aan Onze eerwaardige Broeders, de Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en Bisschoppen der gansche Katholieke wereld, welke in gunst en gemeenschap staan met den Apostolischen stoel.

LEO XIII, PAUS.

Eerwaardige Broeders, Heil en Apostolischen zegen!

(*Vervolg.*)

Wat het huiselijk leven betreft, komt de opvatting der naturalisten hierop neer: het huwelijk is een contract, het kan rechtens ontbonden worden naar goeddunken van hen, die het gesloten hebben. Van de macht van den wetgever is de huwelijksband afhankelijk. Wat de opvoeding betreft der kinderen, zal geen godsdienstonderwijs gegeven worden in den zin eener vaste en bepaalde kerkelijke leer. Aan iedereen zal het vrijstaan op rijperen leeftijd naar eigen goeddunken te kiezen.— Doch juist dit zijn ook de beginselen, die door de vrijmetselaars vertegenwoordigd worden, en die deze reeds sedert lang in de praktijk en in het leven trachten in te voeren. Reeds is het in vele, zelfs katholieke landen voorschrift, dat geen ander huwelijk dan het burgerlijke als geldig wordt beschouwd voor de wet. In veel streken is de echtscheiding bij de wet geoorloofd en elders worden alle pogingen in het werk gesteld, om haar zoo spoedig mogelijk te doen toestaan. En zoo gaat het met rassche schreden naar de verwezenlijking van het doel, om aan de huwelijken een geheel ander karakter te verleenen, namelijk van losse, tijdelijke vereenigingen, welke door den hartstocht worden aangegaan, en wanneer deze zich verplaatst heeft, op dezelfde wijze weder ontbonden worden. Ook om het onderwijs der jeugd tot zich te trekken, wordt door de vrijmetselaars met de grootste inspanning gearbeid. Want zij begrijpen, dat zij de jeugd op dezen nog teederen en voor indrukken vatbaren leeftijd gemakkelijk naar hun goedvinden kunnen vormen en buigen en dat niets meer geschikt is, om jonge staatsburgers, geheel naar hunnen smaak op te leiden. Daarom wilden zij bij de opvoeding en het onderricht der kinderen aan de dienaren der Kerk noch het onderwijzersambt, noch het toezicht over welk gedeelte van het onderwijs ook, overlaten. Op vele plaatsen hebben zij het reeds zóóver gebracht, dat het onderwijs der jeugd bijna uitsluitend in handen van leeken is en dat bij de vorming van het gemoed de grootste en heiligste plichten, welke den mensch met God verbinden, volstrekt niet ter sprake komen.

Wij komen thans tot de grondbeginselen der staatsmanskunst. Hier geldt voor de naturalisten als grondslag, dat alle menschen gelijke rechten hebben en over het algemeen in alle opzichten volkomen gelijk zijn, zonder eenig onderscheid van stand en rang; ieder zou van natuurswege vrij zijn; aan een ander iets te bevelen zou niemand toekomen. Te verlangen, dat de menschen aan eenig gezag zullen gehoorzamen heet bij hen aanmatiging. Het volk derhalve zou de drager zijn van alle macht: wie de heerschappij voert, zou die alleen mogen voeren op bevel en overeenkomstig den wensch van het volk. Wanneer daarom het volk van wilsbesluit verandert, zouden de koningen ook tegen hunnen wil van hun rang kunnen ontzet worden.

De bron van alle burgerlijke rechten en plichten is of te zoeken bij de menigte of te zoeken bij de menigte of in de feitelijke staatsregeering, in zooverre zich deze namelijk de moderne begrippen heeft eigen gemaakt. Bovendien moet de staat godsdienstloos zijn en er bestaat geen reden om van de onderscheidene godsdienstige gezindten de eene boven de andere een voorrang te geven; alle moeten als aan elkander gelijk beschouwd worden.

Dat deze grondstellingen eveneens door de vrijmetselaars aangenomen worden en dat dezen naar dit model en voorbeeld het staatswezen willen inrichten, is te bekend, dan dat het nog bewijs noodig heeft. Want reeds geruimen tijd stellen zij tot dat doel openlijk alle middelen en krachten in het werk: en juist daardoor banen zij een groot aantal vermetele personen den weg, die tot nog erger leidt: tot gelijkheid en gemeenschap van alle goederen, gepaard gaande met vernietiging van het verschil van stand en fortuin in de maatschappij.

Wat derhalve de Vrijmetselarij is, en naar welk doel zij voorgeeft te streven, komt duidelijk aan het licht, uit hetgeen hij in enkele hoofdtrekken hebben aangevoerd. Hare grondstellingen strijden zoozeer tegen het verstand, dat er niets verwerpelijker is. De Godsdienst en de Kerk, welke God heeft gesticht en tot onsterfelijk blijvens toe beschermt, te willen verwoesten, en der heidenen zeden en instellingen van vóór 18 eeuwen weêr trachten in te voeren, is een in 't oog vallende dwaasheid en eene vermetele goddeloosheid. Maar niet minder verschrikkelijk en onuitstaanbaar is het, dat de weldaden, die door Jesus Christus zoo goedertierend verworven zijn voor niet alleen de afzonderlijke personen maar ook voor hen die in huisgezin of staat vereenigd leven, versmaad worden; weldaden, die naar het oordeel en de bekentenis der vijanden zelven hoog geschat moeten worden. In zulk een waanzinnig en afschuwelijk streven herkent men bijna dien onverzoenlijken haat en diepe wraakzucht waarvan de Satan tegen Jesus Christus ontgloeid is.— Eveneens is ook dat andere, waar de Vrijmetselaren naar streven — nl. de grondvesten van recht en zedelijkheid te doen schokken en de hand te reiken aan hen, die, zooals het onder de beesten geschiedt, al wat de lusten verlangen ook geoorloofd zouden willen rekenen — niets anders dan het menschelijk geslacht met smaad en schande ten ondergang voortdrijven.— Dit kwaad nu wordt nog vermeerderd door de onheilen, waar zoowel het huisgezin als de burgerlijke maatschappij mede bedreigd wordt. Want, gelijk Wij bij eene andere gelegenheid uitééngezet hebben, is er in het huwelijk iets heiligs en godsdienstigs gelegen; hieromtrent is het oordeel van bijna alle volkeren en tijden eensluidend, alsook dat het volgens een goddelijke wet niet vrij staat, de huwelijken te ontbinden. Worden zij nu van hun godsdienstig karakter beroofd, en staat het vrij hen te ontbinden, dan moet er wanorde en verwarring in het familie-leven binnen dringen, terwijl de vrouw van hare waardigheid komt te vervallen en de kinderen geen waarborg meer hebben voor hunne middelen en hunne toekomst.— Maar van Staatswege niet de minste zorg voor den Godsdienst te dragen, en bij de regeling en het bestuur van het burgerlijk leven even weinig rekening houden met God, alsof Hij niet bestond, dat is een vermetelheid, bij de heidenen zelven onbekend, wier geest en gemoed toch van het Godsbegrip niet alleen, maar ook van de noodzakelijkheid van een openbaren godsdienst zoozeer doordrongen waren, dat zij geloofden, dat er eerder eene stad zonder grondvesten, dan een stad zonder God zou kunnen gevonden worden. Inderdaad, de menschelijke maatschappij waarvoor wij van nature bestemd zijn, is door God, den Schepper der natuur ingesteld; en die tallooze allergewichtigste weldaden, waarvan de maatschappij voor ons overvloeit, vloeien uit Hem als uit hare bron en haren oorsprong voort. Bijgevolg, gelijk ieder onzer afzonderlijk door de stem der natuur wordt aangemaand om God met liefde en deugdzamen levenswandel te eeren, omdat wij het leven en de weldaden des levens van God ontvangen hebben, evenzoo dienen ook, om dezelfde redenen, volkeren en staten te doen.

Wie derhalve volledige scheiding willen tusschen godsdienstplicht en burgerlijke samenleving, van hen blijkt het duidelijk dat zij even onverstandig en dwaas, als onrechtvaardig handelen.

Wijl nu de menschen naar Gods wil in maatschappelijke verhoudingen en verbindingen moeten treden en van den anderen kant de souvereiniteit een zoo noodwendige band der burgerlijke samenleving is, dat zonder haar deze terstond zich moet oplossen, zoo volgt daaruit dat degene, die de ordening der burgerlijke samenleving instelde, ook de Schepper is der Souvereiniteit. En daaruit ziet men dat elke drager der souvereiniteit een bedienaar is van God. Daar doel en aard van de menschelijke samenleving het vorderen, is het billijk en plichtmatig aan de wettige overheid te gehoorzamen. Vóór alles strijdt het lijnrecht tegen de waarheid, dat het van den wil des volks zou afhangen, de gehoorzaamheid naar welgevallen op te zeggen. Eveneens betwijfelt niemand dat alle menschen in zóóver de gelijken zijn van elkander, als men hun afkomst, hun natuur, het laatste doel, aan allen voorgesteld, rechten en plichten, die daaruit vanzelven voortvloeien, beschouwt. Daar echter de bekwaamheid van allen niet gelijk kan zijn en de een den ander in lichamelijke en geestvermogens te bovengaat en het onderscheid van zeden, karakter en geaardheid zoo menigvuldig is, daarom is niets zoo onverstandig als alles in een eenigen kring te willen samenvatten en die in alle deelen volkomen gelijkheid op de regeling van het Staatsleven te willen overbrengen. Gelijk de volmaakte lichaamsbouw uit de verbinding en samenvoeging der onderscheidene ledematen voortspruit, die wel is waar in vorm en bestemming verschillen, maar goed saamgevoegd en behoorlijk verdeeld een lichaam uitmaken, dat niet enkel schoon is van gestalte, maar ook krachtig en geschikt voor menigvuldig gebruik, zoo bestaat ook in de samenleving der menschen een bijna oneindige verscheidenheid der deelen. Worden deze allen gelijkgesteld en volgt ieder zijn eigen goeddunken, dan zal een Staatsvorm ontstaan, zoo monsterachtig als men zich dien maar denken kan; werken zij allen tot het algemeen welzijn eendrachtig samen van de verschillende standpunten die rang, levensroeping en bezigheid hun schonken, dan ontstaat het beeld van een welgeordenden

(*) De *Amigoe di Curaçao*, heeft eenigen tijd geleden de verschijning van de jongste Encycliek van Z. H. Paus Leo XIII aangekondigd en tevens met een paar woorden vermeld, hoe alle toongevende bladen der wereld haar, 't zij geheel of gedeeltelijk, overgenomen en besproken hebben. Ook de *Curaçaosche Courant*, [no 23], vestigde de aandacht harer lezers op die hoogst belangrijke Encycliek, en lichtte er één enkele zinsnede uit, waarin zij „de strekking" van het geheel vond neergelegd.

Die zinsnede zal menigen lezer naar een meer onmiddelijke kennismaking met de Encycliek verlangend hebben doen uitzien. Des te minder aarzelen wij, ondanks zijne uitgebreidheid, dit ernstig en waardig schrijven van Zijne Heiligheid ook hier op Curaçao meer algemeen bekend te maken, wijl er, èn op meesterlijke wijze het echt Katholieke denkbeeld over de *Vrijmetselarij* in wordt blootgelegd, ontwikkeld en verdedigd; èn er tegelijk een voorbeeld in gegeven wordt, hoe men zijn *overtuiging* krachtig en onbewimpeld kan uitspreken zonder de *personen* van een tegenovergestelde overtuiging te kwetsen of te hinderen.

Staat, gelijk met de natuur der dingen overeenkomt.

Uit de genoemde, alles verwarrende dwalingen staat voor den Staat het schrikwekkendste te vreezen. Immers wanneer de vreeze Gods en het onzag voor de goddelijke wetten uit de wereld verbannen — wanneer het aanzien der vorsten een voorwerp van verachting geworden is, wanneer de eischen der revolutie ingewilligd en steeds nieuwe gesteld worden, wanneer de begeerlijkheden der menigte ten eenenmale worden ontketend en geen andere teugel meer bestaat dan de vrees voor de straf, dan moet wel een verwoesting en ten onderstboven keeren aller maatschappelijke verhoudingen volgen. Inderdaad, op die verwoesting, op dat omverwerpen hebben het de vereenigde scharen der communisten en socialisten gemunt en zij verbergen hun streven niet. En hieruit neme de vrijmetselaarssekte geen aanleiding om te zeggen, dat zij met hun aanslagen niets heeft te maken; immers hun plannen worden door haar maar al te zeer begunstigd, en in grondstellingen stemt zij geheel en al met hen overeen! Gaan de vrijmetselaars niet altijd en overal met hun pogingen aanstonds tot het uiterste, dit heeft zijn grond niet in hun stelsel, in hun strevingen, maar in de kracht van den godsdienst, het werk Gods, dat niet verdelgd worden kan, en in het onbedorven deel der menschheid, dat zich tegen de slavernij der geheime genootschappen verzet en hun onzinnige aanslagen met beslistheid terugwijst.

Mochten toch allen den boom naar zijn vruchten beoordeelen en de zaden en kiemen onderkennen der kwalen die ons drukken, der gevaren die ons bedreigen. Men heeft hier met een bedriegelijken en doortrapten vijand te doen, die het oor der vorsten en volkeren te winnen, het met zoete spreekwijzen en behagelijke woorden weet te vangen. Onder den schijn van vriendschap zich bij de vorsten indringend, hebben de vrijmetselaars ten doel: in hen zich machtige bondgenooten en helpers te verkrijgen om den katholieken godsdienst te onderdrukken. Om nu die vorsten daartoe aan te sporen, belasteren zij aanhoudend de Kerk en klagen haar aan alsof zij op hatelijke wijze den vorsten koninklijke bevoegdheden en rechten betwistte. Door deze kunstgrepen met zekerheid en stoutmoedigheid ten uitvoer gelegd, verkregen zij allengs grooten invloed in de Staatsregeering. Zij streven er overigens naar, de grondslagen der Staten te ondermijnen, de vorsten te bevitten en aan te klagen, ja ze zelfs uit het land te verjagen, zoodra zij niet meer naar hun voorschrift schijnen te willen regeeren. Op gelijke wijze hebben zij door bedrieglijke woorden de volkeren gewonnen. Met luider stem verkondigden zij vrijheid en algemeene welvaart; aan de Kerk alleen en aan de vorsten had het gelegen dat het volk tot dusver nog niet aan onrechtmatige slavernij en armoede was ontrukt. Zoo bedrogen zij het volk, ontwikkelden in hetzelve den drang naar nieuwigheden en prikkelden het tot den strijd tegen beide machten. Bij dat alles laten de gehoopte voordeelen nog altijd op zich wachten, ja het nog erger gedrukte volk moet voor een groot gedeelte ook nog in zijn ellende den troost ontberen, dien het gemakkelijk èn ten volle zou kunnen genieten, wanneer de Staat naar Christelijke grondbeginselen werd geregeerd. Maar zoo vinden allen die de door de Goddelijke Voorzienigheid gewilde orde bestrijden, in den regel de straf voor hun hoovaardij juist dáárin, dat zij alom verval en ellende, aantreffen, waar zij zich ijdele hoop, geluk en voorspoed hadden voorgespiegeld.

Onrechtvaardig en een noodlottige dwaling zou het zijn te gelooven, dat de Kerk, door het gebod van volstrekte gehoorzaamheid aan God, den Schepper aller dingen, de wereldlijke macht aanrandde of zich iets van het recht der vorsten aanmatigde. Zij wil integendeel, dat aan het wereldlijk gezag met bewustzijn van plicht door de menschen gegeven worde wat het rechtmatig toekomt. Dat de Kerk nu het recht van heerschappij afleidt van God, daardoor wordt het aanzien der Staatsmacht slechts verhoogd en de achting en liefde der onderdanen den overheden verzekerd. Geneigd tot den vrede en middelaresse der eendracht, omvat de Kerk allen met broederlijke liefde en alleen er op bedacht de menschen bij te staan, leert zij rechtvaardigheid met zachtmoedigheid, heerschappij met billijkheid, de wet met matigheid te verbinden. Zij leert verder niemands rechten te verkorten, vrede en orde te bevorderen en den nood der armen zoowel in het bijzonder als in het openbaar naar vermogen te verlichten.

„Maar," om met den H. Augustinus te spreken „juist daarom gelooven zij, of zoeken zij de meening te verspreiden, dat de Christelijke leer zich niet met de belangen van den Staat verdraagt, omdat zij niet willen dat de Staat op den vasten grondslag der deugd gevestigd zij, maar op de straffeloosheid der ondeugd" *Epist.* 137 *al. III ad Volusianum* C. V. n. 20. Maar heeft men dit dan ook doorzien, dan begrijpt men tevens, dat het eigenlijk in het belang van den Staat en zeer bevorderlijk zou zijn voor de openbare veiligheid, dat de vorsten en volkeren niet met de vrijmetselaren tot den val der Kerk samenwerkten, maar zich vereenigden om de aanvallen der vrijmetselaren af te slaan.

In ieder geval is het, met het oog op deze groote en helaas slechts al te zeer verspreide kwalen onze plicht, Eerwaardige Broeders, op heilmiddelen daartegen bedacht te zijn. Daar Wij nu van oordeel zijn, dat uit de kracht van den heiligen godsdienst, die door de vrijmetselaren evenzeer gehaat als gevreesd wordt, het beste en zekerste heilmiddel is te verwachten, zoo behoort naar Onze meening, op de eerste plaats, deze heilzame kracht ter verdediging tegen den algemeenen vijand te worden aangewend. Daarom bevestigen en bekrachtigen Wij door Ons Apostolisch Gezag alles wat onze voorgangers, de roomsche Pausen hebben verordend om de plannen en popingen der vrijmetselaars-sekte te bestrijden, benevens al de bepalingen, door welke zij van zulke genootschappen wilden afschrikken of afkeerig maken. Dewijl Wij in deze grootelijks vertrouwen op den goeden wil der Christenen, smeeken en bezweren Wij een ieder bij de zaligheid zijner ziel, toch met alle nauwgezetheid, zelfs geen vingerbreed af te wijken van de voorschriften, die de Apostolische Stoel met betrekking hiertoe heeft gegeven.

U echter, Eerwaardige Broeders, bidden en smeeken wij in vereeniging met Ons al uwe pogingen in 't werk te stellen ten einde de onreine smetstof, die in alle aderen van het lichaam der burgerlijke samenleving doordrong, te verwijderen. Gij treedt op voor de eer van God en voor het heil der zielen. Denkt gij daaraan voortdurend bij den strijd, het zal u noch aan moed falen noch aan kracht. Uw doorzicht zal u de bijzondere middelen toonen, waardoor gij de hindernis en bemoeilijking hebt te overwinnen.

. Maar, wijl het gezag aan Ons ambt verbonden van ons vordert, dat Wij zelven U eenigermate de gedragslijn voorschrijven, die ons het meest geraden voorkomt, vermanen wij u vóór alles te zorgen, dat de vrijmetselarij ontmaskerd en in haar ware gedaante worde tentoongesteld.

De geloovigen moeten door uw woord en ook door uw herderlijke brieven er van onderricht worden, welke kunstgrepen zulke genootschappen aanwenden, om zich vleiend in te dringen en anderen te verleiden; welke schandelijke leerstellingen zij vertegenwoordigen, en hoe schandelijk hun handelingen zijn. Wij herhalen wat Onze voorgangers dikwijls gezegd hebben: dat niemand, wien zijn katholiek geloof en zijn zieleheil ernstig ter harte gaan, meene, onder eenig voorwendsel zich bij de sekte te mogen aansluiten. Moge zich toch niemand door den schijn der rechtschapenheid laten bedriegen. Want het kan wel eenigen voorkomen, dat de vrijmetselaars niets vorderen wat openlijk met godsdienst en zedelijkheid in tegenspraak is. Wijl echter het wezen en de oorzaak der sekte geheel en al in de misdaad en in de schande te zoeken zijn, kan zich niemand met hen inlaten of hun op eenige wijze de behulpzame hand bieden.

(Slot volgt.)

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

Parelvisscherij op Aruba.

In de *Noordbrabantsche Courant* van den 16den Februari 1884 las men onlangs het volgende:

" De reusachtige onderneming van den Heer de Lesseps tot het graven van het inter-oceaansch kanaal van Panamá heeft in die landstreken verschillende industriën doen ontstaan of herleven, onder welke laatste het visschen naar *parel-oesters* mag genoemd worden. Blijkens de prachtige vondsten waarvan verscheidene proeven te Londen zijn tentoongesteld in de vitrinen van den Juwelier Bensen, is deze industrie in den laatsten tijd van aanmerkelijk belang geworden. Vooral trekt de aandacht eene schitterende parel van volmaakten vorm bijna 200 greinen wegende, die men met den naam "de Lesseps" gedoopt heeft. Het moet de mooiste wezen van die in jaren gevonden zijn, en waardig om eene eereplaats in te nemen onder de beroemdste tot nu toe bekende parels."

Dat sedert eeuwen parelvisscherijen in de zeeën van Zuid-Amerika in de golven van Californië, Tehuantepec en Panamá in de stille Zuidzee bestaan hebben, is in de geschiedenis van Zuid-Amerika aangeteekend, maar ook aan deze zijde van het vaste land in de Caraïbische zee bij Cartagena, Santa Marta en elders heeft men sedert onheugelijke tijden met goed gevolg naar parels gezocht. Onder de regeering van Karel V, Ferdinand en Philips zond Zuid-Amerika jaarlijks voor niet minder dan vier millioen gulden aan parels naar Spanje. Langzamerhand is deze nijverheid afgenomen: zeker voor een gedeelte wegens de gevaren en moeielijkheden aan de parelvisscherij verbonden. Nu echter deze industrie ten gevolge der nieuwste uitvindingen herleeft, en de duikershelm zulke uitstekende diensten bewijst, kan men de vraag stellen: *of ook op de Westkust van Aruba niet naar parels zou kunnen gezocht worden.*

Parel-oesters ontbreken niet; en die er gevonden worden, zijn van dezelfde soort als die van het Engelsch eiland Ceylon in den Indischen Oceaan, alwaar de grootste en voornaamste parelvisscherij der wereld bestaat. De parel-oester van Aruba behoort even als die van Ceylon tot het geslacht der *Avicula's* en is bekend als *pintadina margaritifera*, die eene zeer schoone witte parel oplevert. In 1804 werd de parelvisscherij bij Ceylon door het Engelsch gouvernement voor dat jaar verpacht voor eene som van 120,000 pond sterling: een bewijs dat het visschen naar parels even als het zoeken naar goud de grootste voordeelen kan opleveren. Achttien of twintig jaren geleden, heeft zich op Aruba eene vereeniging gevormd tot oprichting eener parelvisscherij, maar wegens mij onbekende redenen is zij niet tot stand gekomen.

Ofschoon men er zeer goed in geslaagd is om parels na te maken, blijft toch de echteparel steeds eene groote waarde behouden, die merkelijk toeneemt naar mate zij grooter, zuiverder rond, meer schitterend, volmaakter wit en meer dan half doorschijnend is. Vindt men niet in elke mossel eene parel, evenmin als in iederen kwartssteen goud (te Ceylon rekent men het een goede opbrengst, als 1000 parel-oesters 75 francs aan parels opleveren) dan blijft toch de moeite van het zoeken niet onbeloond, omdat de parelschelp als paarlemoer hare bijzondere waarde heeft en steeds een belangrijk handels-artikel blijft. In 1836 bedroeg de invoer van paarlemoerschelpen in Frankrijk 215,000 kilo's, eene waarde vertegenwoordigende van 1,000,000 francs. Schrijver dezes hoopt, dat deze gegevens het verlangen zullen opwekken om eene zoo gewichtige zaak nader te onderzoeken, ten einde aan de bewoners van Aruba een nieuw middel van bestaan moge gegeven worden.

Piscamentoe di perla na Aruba.

Den *Noordbrabantsche Courant* di 16 di Febraari 1884 hende por a leza lo ké ta sigi: " E empresa gigante (masjá grandi) di Mr. Lesseps di coba e canal interoceánico (meimei di dos oecan) di Panamá a haci hopi industria nace of bolbe nace den di e tera rondnan-aí i den nan nos por nombra *piscamentoe di cocolisji di perla*. Pa diferente sorto koe nan a haja i koe tabata poner di moster den kasji di glasnan di Mr. Bensen, negociador di prenda na Londen, e industria-aki a toema un importancia grandi den e ultimoo tempoenan-aki. Un perla briljante ta jama atencion na promer lugar; é tien un forma perfect, é ta pisa cerca 200 grana i nan a batizele coe nomber di "Lesseps". E mester ta di mas boenita koe nan a haja den hopi anja, p'é ta dignoe di ocupa un lugar meimei di e perlanan mas famoso koe ta conocir té awor."

Den historia di Zuid-America nos ta haja scirbir, koe foi hopi sigloe pasar, piscamentoe den lamarnan di Zuid-America, den golf di California, Tehuantepec i Panamá den Oceano Pacifico; maar p'e banda-akí tambe di Costa firme, den lamar Caribe, cerca Cartagena, Santa Marta i algun otro lugar foi tempoe masjar bieuw, nan a sambuja perla coe masjar bon éxito. Bao di gobiernoe di Carlos V, Fernando i Felipe, Zuid-America tabata manda cada anja na Spanja no menos di cuater miljoen di gulde di perla. Poco poco e industria-aí a mengua, sigur un parti pa motiboe di dificultad i peliger koe tien den piscamentoe di perla. Sin embargo, awor koe e industria-aki ta bolbe biba pa razon di e invencion nobonan koe ta hacir, i awor koe *cabez di buzo* (cabez di sambujador, un cabez di metal coe wowo di glas koe un hende por bisti i coe un pomp coe pijp di lastic koe ta hiba aire pélo, e por keda cuantoe k'é kier bao di awa), ta di asina grandi sirbici, lo nos por haci e pregunta, si nan lo no por sambuja perla riba costa di West di Aruba. No falta cocolisji di perla i esnan koe nan ta haja-aí ta di mees sorto koe esnan koe nan ta haja n'e isla Inglés Ceylon den Oceano Indico, camina piscamentoe di perla di principal i di mas grandi di mundoe ta existi.

Cocolisji di perla di Aruba ta pertenece meescos koe di Ceylon na famía di "*Avicula*" i nan ta tenek pa "*pintadina margaritifera*", koe ta doena un perla masjar boenita i blancoe.

Na 1804 Goebiernoe Ingles a huur e piscamentoe di perla na Ceylon pa un anja só, pa 120,000 pond sterling, un prueba koe piscamentoe di perla, meescos koe cobamentoe di oro, ta doena benefici di mas grandi. Diez-ocho of binti anja pasar, nan a tene na Aruba un reunion pa forma un piscamentoe di perla, maar é no a toema lugar pa motiboe, koe mi ta ignora. Maské nan a logra masjar bon di traha perla falsoe, masjar boenita, toch perla fini (berdadera) a keda tini grandi balor koe aumenta mas i mas segun, nan ta mas grandi, rondor mas zuiver, mas briljante, mas blancoe i mas semi-transparente. Maské hende no ta haja un perla den cada cocolisji meescos koe den cada klompi di piedra di Cuarzo, hende no ta haja oro semper bal la pena di buskele, pasobra e cocolisji mees tien su balor particular manera *peldemoer* i [illegible] un pagamentoe bon pa su trabao pasobra é ta un bon artikel di comercio. Na Ceylon nan ta conta bon ganaci, si 1000 cocolisji di perla doena 75 franc di perla. Na 1836 nan a introduci na Francia 215,000 kilógramo di cocolisji di perla [illegible]

demoer) koe ta un balor di un miljoen di franc. Mi ta spera auto koe e chikitoe idea-aki, koe mi ta doena, lo lamanta gustoe di algun otro hende koe por mehor, pa examina e asuntoe importante-aki, un poco mas aleeuw, afin koe hendenan di Aruba lo por haja un trabao nobo mas, pa doena nan di gana nan pam di cada dia.

NOTICIA.

Compañia di Oost-Indië a regala reina di Inglatera un parasol koe sin duda ta di mas lugoso koe nunca tabata trahar. E pieza magnífico-ai ta trahar di cos koe hende no por haja sino na colonia di Indiënan só. E seda k'é ta tapar coe né ao tien pareuw té owé na finura i verfnan di mas raar ta doené color di mas particular. Su paloe ta henteramente di ivoor (martil) toer cortar coe adorno di mas artistico; toer su balein i toer su heroenan pa tené habrir mescos koe toer su ringetji i otro cosnan koe sa ta di metal, ta trahar di oro masief. Un gran cantidad di diamanta i otro sorto di piedra precioso koe ta adorna su cabez i su ringetji, ta doena e obra di arte-ai un balor masjar grandi. Solamente na ocasion solem particular la Reina ta usa e preciosidad-ai.

ANECDOOT.

Cardinaal Saldiani tabata droemi a moeri coe un postema terribel den su garganta i é no por a papia ni un palabra. Su sirbidornan koe tabata rond di dié, mirando koe su últimoe ora tabata jega, a coeminza blunder i horta toer kiko nan tabata por. Maar di repientoe un macacoe k'é tabatien a bisti su sombré di cardinal, cohé su spada i coeminza coeri coe e ladronnan. Riba di esai, e cardinal, koe casi tabata moeriendo, a coeminza grita hari, e movimientoe-ai a haci e postema kibra, e cardinal a bira bon, lamanta riba pia, i for di e dia-ai el a mira e macacoe como salbador di su bida.

EEN DUITSCHE KOLONIE.

Duitschland is nooit een koloniale mogendheid geweest; zelfs heeft een specifiek Duitsche kolonie nimmer bestaan, of het moet, een paar eeuwen geleden, die der *Weltsers* in Venezuela geweest zijn, welke zich echter wegens innerlijke tweespalt niet lang tegenover de Spanjaarden van dien tijd heeft kunnen staande houden. Toch hebben sedert de ontdekking van nieuwe werelden Duitschlands kinderen zich bij honderd duizenden daarheen begeven; in Amerika en Australië treft men hen aan bij groepen, bij zwermen: het krioelt er; maar geen spoor van een Duitsche kolonie!

Von meiner Heimath muss ich scheiden,
Wo's gar so lieblich war, so schön;
Und meine Lieben muss ich meiden—
Muss in die weite Ferne ziehen!

Met dit lied op de lippen namen zij weemoedig afscheid van den Vaderlandschen grond, om in den vreemde een *Fortkommen* te zoeken. Echter volgden zij op hun pelgrimstocht door de nieuwe wereld nimmer een vasten weg; nimmer richtten zich hunne schreden naar één vast punt van broederlijke vereeniging, naar ééne plek, *lieblich und schön* in de schaduw van de Duitsche vlag. Nog zeer onlangs sprak een New-Yorker Duitscher in *The American mail and Export Journal* over die gemakkelijkheid van overgang of versmelting van Duitsch bloed en Duitsch karakter in dat van welke vreemde natie ook: een tweetal generaties, en het overgangs-proces is zoo goed als voldigd.

Ternauwernood kan men in Brazilië op dezen regel eene uitzondering aantreffen; dáár althans schijnt de *Assimilirungsfähigkeit* van de Duitschers nog tegenstand te vinden in zekere eigenaardigheden van de afkomelingen der Portugeezen.

In de laatste jaren wordt er veel over gesproken en geschreven, dat het nieuwe Duitsche Keizerrijk met ernst er aan denkt, ergens ter wereld een Duitsche kolonie te vestigen, en niets minder op het oog heeft, dan langzamerhand onder de koloniale mogendheden eene plaats, en bijgevolg een aanzienlijke plaats, in te nemen. Welke stappen hiertoe reeds gedaan te zijn, of heeten gedaan te zijn, herinneren de Curaçaonaars zich nog maar al te goed. In allen geval weten wij thans met zekerheid, dat op den 29 Mei jl. door Duitschland de eerste schrede gezet is op den weg eener koloniale politiek.

Dr. Nachtigal, de bekende reiziger in Afrika, en onderscheidene Duitsche officieren zijn op voormelden dag met de kanonneerboot *Moira* te Gibraltar op reis gegaan naar ANGRA PEQUEÑA, om deze plaats in naam van Duitschland officiëel in bezit te nemen.

Angra Pequeña is de naam van een kleine baai en haven, alsmede van de omliggende streken, op de zuidelijke westkust van Afrika, (26° 38' Z. B.; 12° 54' O. L.) en ongeveer op 250 kilometers van de monding der Oranjerivier, die de noordelijke grensscheiding van de Engelsche Kaapkolonie vormt. Die baai leent zich uitstekend tot een ankerplaats, hoewel de natuur er vele mijlen in den omtrek een woesten en somberen aanblik heeft. Niettemin is zij een belangrijk punt voor den handel. De inlanders komen daar tabak, geweren, kruit en brandewijn inruilen voor hun vee, huiden, struisvogels, enz.—Wel beweert de Kaap-kolonie aanspraak te kunnen maken op die landstreek, en is vóór eenigen tijd een deputatie bij lord Granville inlichtingen komen verstrekken over de ligging en gesteldheid van *Angra Pequeña*, maar deze heeft geantwoord, dat het koloniaal bestuur zelf met de Keizerlijke regeering de zaak maar beslechten moeten; evenwel diende men geduld te hebben, vermits er in de Kaap eene verandering van ministerie op handen is. Middelerwijl gaat de Duitsche expeditie voor goed bezit nemen van *Angra Pequeña*, om zich vervolgens naar Opper-Congo of Midden-Congo te begeven, met het doel om een geschikten handelsweg te zoeken, die van de binnenlanden uit naar de Angra-baai zou leiden.

De Berlijnsche Correspondent van de *Morning Post* schreef vóór eenige weken het volgende: Ik ben overtuigd, dat de zending van den heer *Nachtigal* gevolgd zal worden door belangrijke maatregelen, om Duitschlands rechten op de baai *Angra Pequeña* en eenige andere punten van Afrika's westkust te verzekeren.

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

De stoombooten van de Red „D" lijn zullen van Curaçao naar New-York vertrekken: 7 en 22 Juli — zij worden uit New-York hier verwacht: 10 Juli.

— De quarantaine voor schepen komende van Aruba, is opgeheven.

— Zr. Ms. stoomschip „Tromp", commandant kapitein ter zee P. TEN BOSCH, is in den avond van den 10n dezer maand te St. Domingo aangekomen en na een aangenaam verblijf aldaar, op den 15n naar Haiti vertrokken. Aan boord was alles wel. Door den commandant werd een bezoek gebracht aan den president.

— Een marinier van Zr. Ms. stationsschip „Alkmaar" is jl. Maandag bij de ligplaats van dien bodem in het Schottegat verdronken en den volgenden dag met treurmuziek en met de gebruikelijke militaire eerbewijzen ter aarde besteld.

NEDERLAND.

DE NISERO-QUAESTIE.

De stukken, welke op de zaak der *Nisero* betrekking hebben, zijn in het Engelsche Parlement. Zij zijn ten getale van 109 en loopen tot 30 April j. l. Men vindt er belangrijke rapporten in, onder anderen van den heer Maxwell, die, gelijk men weet, door de Engelsche Regeering belast werd met de taak, om met den radjah van Tenom te onderhandelen over de in vrijheidstelling der gevangenen. De laatste brief van dien heer is geschreven uit Singapore, en draagt de dagteekening van 22 Maart.

Het meest gewichtige stuk is een brief van Lord Granville aan onzen gezant te Londen, graaf Van Bylandt.

Daarin wordt o. a. gezegd: „Het is zeker, dat de bemanning der *Nisero* haar vrijheid niet zal terugkrijgen vóórdat de moeielijkheden tusschen Nederland en Atjeh op billijke wijze zijn uit den weg geruimd; en, geheel afgescheiden van de stijgende belangstelling, welke het lot der ongelukkigen hier te lande wekt, heeft de handel reeds zoodanig geleden door den dertienjarigen oorlog in het noorden van Sumatra, dat de Engelsche Regeering het belang dezer zaak onder uw bijzondere aandacht wenscht te brengen".

Lord Granville stelt dan voor, dat Engeland in den strijd tusschen Nederland en Atjeh zal tusschenbeide komen: hij vertrouwt dat het aanbod zal worden aangenomen met dezelfde vriendschappelijke gevoelens, waarmede het is gedaan. H. Ms Regeering — schrijft hij — hoopt niet alleen de vrijlating van de bemanning der *Nisero* te bewerkstelligen, maar ook het herstel van vrede en handel op een grondslag, waarbij de rechten en rechtmatige verwachtingen aller partijen in acht zijn genomen.

Uit de laatste tijdingen over de bemanning blijkt dat een der gevangenen was gestorven, en dat drie krank waren, terwijl zij groot gebrek en gestadigen honger leden.

De *Times* wijdde aan de *Nisero*-quaestie, naar aanleiding der verschenen parlementaire bescheiden, een uitvoerig artikel. Den eisch van den radja van Tenom, om den vrijen handel in zijn gebied hersteld te zien, acht het blad niet onbillijk; niet onduidelijk geeft het te kennen, dat het beweren der Nederlandsche Regeering, „dat de opening der havens den invoer van oorlogsmateriëel zou bevorderen en daarom niet geduld kan worden", niet veel meer dan een uitvlucht is.

„De tijd is voor Nederland gekomen, om óf aan zijn geschil met Atjeh een einde te maken, óf de hulp van een vriend aan te nemen, om dit doel te bereiken.... Engeland heeft geweigerd, tusschenbeide te komen tusschen den radja van Tenom en de mogendheid, aan welke het bij tractaat de bewaking (*the custody*) van Sumatra had toevertrouwd, maar onze voormalige betrekkingen tot dit eiland leggen ons de zedelijke verplichting op, om onzen vroegeren deelgenoot en onzen tegenwoordigen opvolger in de taak alle mogelijke hulp te verleenen bij de vervulling zijner plichten. Met die bedoeling biedt lord Granville de Engelsche bemiddeling aan tusschen de Nederlandsche Regeering in Atjeh en de Maleische hoofden. Hij hoopt ernstig, dat het aanbod zal worden aangenomen in den vriendschappelijken geest waarin het gedaan werd,"

ROME, 13 Juni.— De *Osservatore Romano* geeft eene statistiek van de groote werkzaamheid en hare heilvolle vruchten van de onderscheidene Katholieke Congregaties in Amerika sedert 1789. Van dien tijd af werden tot heden 12 Kerk-provinciën gevormd, met 12 Aartsbisdommen, 54 Bisdommen, 8 Apostolische Vicariaten en ééne Apostolische Prefectuur.

— Men vreest hier voor een aanslag der dynamitards op de *St. Pieters-kerk.*

BRUSSEL, 17 Juni. — De Katholieken hebben gezegevierd bij de verkiezingen voor de Belgische Kamer van Afgevaardigden. — Zij beschikken over eene meerderheid van 34 stemmen.

MADRID, 28 Mei.— De schade, door de jongste overstroomingen in het Zuid-Oosten van Spanje veroorzaakt, is zeer aanzienlijk. Alleen in de provincie *Murcia* zijn 409 huizen verwoest, en 514 gebouwen meer of min beschadigd geworden.

— 16 Juni. Spanje en Italië verzetten zich met ernst tegen Frankrijks politiek in *Marocco*, naar welk land vóór eenige dagen een eskader van 6 Fransche oorlogsbodems met 2 groote Torpedo-booten vertrokken.

Italië zou, volgens de *Diritto*, het bezetten van *Tripolis* als een *casus belli* moeten beschouwen; *Mancini* herinnert zelfs Frankrijk aan het nog bestaan van den Duitsch-Italiaanschen bond; *Spanje* wil zelfs niet gedoogen, dat Frankrijks gunsteling, de Scherif *Wazan*, in Marocco ooit aan het bewind zal komen.

BERLIJN, 16 Juni.— De dynamitards wilden van Keizer Wilhelms verblijf te *Wiesbaden* gebruik maken om nogmaals een aanslag op het leven van den grijzen Vorst te beproeven. Gelukkig werd die gruwel nog bijtijds ontdekt. Niet alleen had de waakzame politie reeds kennis van het complot weten te verkrijgen, en uit voorzorg gelast, om alle goederen van de reizigers, tijdens het kort oponthoud te *Ems* nauwkeurig te onderzoeken, maar ook de persoon, een vrouw van hooge gestalte en kloeken lichaamsbouw, die de helsche werktuigen naar Wiesbaden ging over brengen, werd te *Elberfeld* aangehouden en gevangen genomen.

De Keizer heeft zijne reis naar de beroemde badplaats uitgesteld.

PARIJS, 14 Juni.— De wet op de echtscheiding is aangenomen.— In geheel het rijk openbaart zich een sterk verzet tegen den 3-jarigen militairen dienst. Een verzoekschrift, gericht tegen de aanneming van het wets-ontwerp, is geteekend door 51 Kamers van koophandel.

LONDEN, 16 Juni.— *Bismarck* is voornemens het gebied van *Angra Pequeña* [*Zie hier boven ons art. Een Duitsche Kolonie*] te vereenigen met de Duitsche nederzettingen aan de monding van de *Congo*, met het doel om de Duitsche krachten en Duitschlands invloed op de westkust van Afrika te concentreeren.

— De premier *Gladstone* moet zelf aan een zijner vrienden te kennen hebben gegeven, dat hij binnen eenige weken zijn ambt zal hebben neergelegd.— De ministeriëele verklaring betreffende het program van de Egyptische Conferentie zal eerst verschijnen, nadat de Mogendheden op Graaf Granville's nota zullen geantwoord hebben.

CAIRO, 14 Juni.— De gouverneur van Dongela zendt bericht, dat de opstandelingen de stad Berber hebben ingenomen. Een ijselijk bloedbad is er door hen aangericht. Na een heeten strijd van 2 uren bezweek de 1500 man sterke bezetting tegen de overmacht. Behalve de verdedigers van de stad werden nog 2000 personen van de mannelijke bevolking gedood.— Latere berichten spreken van 35,000 vermoorden. De opstandelingen zijn nog op 8 dagmarschen afstands van Dongela verwijderd.

17 Juni.— Volgens eene met Admiraal Hewett gesloten overeenkomst heeft Koning Jan van Abissinië aan 30,000 man van de Calabas-stam last gegeven de Baraca-rivier over te trekken, terwijl hij zelf over *Abiabo* in Egypte zal binnendringen.

— Generaal *Gordon* heeft te Karthoum het gouvernements-paleis verlaten om bezit te nemen van het Katholieke missie-huis, en de daartoe behoorende gronden, waar zich drie bronnen en honderden dadel- en oranje boomen bevinden, te versterken.

NEW-YORK.— Maandag, 2 Juni ll., werd de Juni-zitting van het Hof der Algemeene zittingen geopend. De rechter *Gildersleeve*, bracht, na zijne toespraak tot de leden van het Hof, in warme bewoordingen hulde aan de policie voor hare waakzaamheid en activiteit. " Aan haar heeft men het te danken, zeide hij, dat de bezadigde, eerlijke man zich tegenwoordig weer zonder veel gevaar, op welk uur van den dag of van den nacht ook, op de straten kan begeven; aan haar, dat de stad New-York het veld niet meer is, waar sommigen, die van misdadige ondernemingen een beroep maken, frank en vrij zich bewegen."

" Maar, zoo vervolgde de rechter, iedereen weet, dat aanslagen op den eigendom, van de schrikbarendste soort, tegenwoordig in aantal beginnen toe te nemen; dat te dezer stede een geest van wetsverachting is ontstaat, die zijn oorsprong heeft in de buitensporige ondernemingen en overdreven zucht naar rijkdommen: een geest, die reeds in alle standen der maatschappij is doorgedrongen. Deze geest heeft ook het aanzijn geschonken aan een geheele

klasse van misdadigers, die aangewonnen worden in die rangen der maatschappij waar men terecht den meesten eerbied voor onze wetten en voor de rechten van anderen zou durven veronderstellen.

Dit kwaad wordt met den dag erger. Geschokt is het vertrouwen in maatschappijen en groote handelshuizen, en verdwenen alzoo de noodzakelijkste steun en grondslag van den: handel het crediet van de natie wordt bedreigd. Een dief van deze categorie doet meer kwaad dan honderd dieven van de gewone soort.... Geen misdadiger kan een vonnis treffen, voordat er een behoorlijke rechtsvordering is ingesteld. En wanneer wij nu de dieven, welke een geringe som gelds ontvreemd hebben, strafbaar rekenen overeenkomstig de wet, laten wij dan hooggeplaatste misdadigers, die schatten gelds gestolen hebben en volgens dezelfde wet schuldig zijn, niet ontzien, noch sparen."

New-York, 29 Mei 1881.

CAPITTEL IV.

New-York, Niágara-Falls, vice-versa N° 2.

(*Sigimentoe*).

Cobi, mira bon e portret. E banki di piedra, koe mi ta sinta arriba, ta banda di Estados Unidos. Es caida famoso tras di mi lomba ta Niágara-Falls mees, i e cera koe bo ta mira na otra banda di awa ta Cánada. Despues koe nan a saca mi portret, solo a sali coe toer su claridad. O cieloe! nunca di mi bida, Cobi, mi no por a corda mees un cos asina. E ora-ai cada drap di awa tabata doena toer diferente color di regenboog. Tabata manera un numero infinito di regenboog chikitoe koe nos tabata mira. Esai si, Cobi, tabata masjar boenita. Ora nos a profecha bon, nos mester a baha bao di tera, pa bini net camina nos por mira e caida di awa terribel bao di nos pia, nos a bai na hotel pa troca nos bistir i pa toema un bon coeminda, pasobra bista di awa a doena nos hamber. Nos a comé anto bon apetijt. I no muchoe ora despues nos a haci un bon kuier. Ma frescoe a haci nos bolbe liger na nos hotel, camina nos a pasa es anoche basta bon.

Su mancé nos a huur un wagen, koe tabata casi manera un garosji di Curaçao, pasobra es ora-ai nos no tabatien otro mas boenita na man. Maike, Mr. James, William, John i ami tabata sinta den di e garosji i nos toer tabata un poco bal ladig. Coe bandera Americano, koe nos a hinca atras den garosji, nos tabata bai basta liger. Nos no tabatien tempoe ni ocasion pa combersa, ma wel pa canta. Cada un tabatien su cantica. Maike su cantica venezolano, i otro diferente cantica Americano. Ma ora mi a coeminza un cantica spanjool, nan a stop mi i nan a forzá mi di canta un cantica di puebel di Curaçao. Kiko mi tabata haci pa librá mi di esai, pasobra mi no tabata por; mi a decidi di canta cantica di macamba. I coe muchoe legria i harimentoe nan a judá mi responde macamba. Pa gracia mi ta doena bo e cantica koe mi a traha:

Ipi.— Dió manoeé
Paisano.— Cominda wesé
Ipi.— Ma bini di awana
Pais.— Jantje poco bon ¿com bai toer bo roeman?
Ipi.— We sali, hende di anoche a sali
Pais.— Pa ta lezi
Ipi.— Hoenja lamanta para.
Pais.— Lamanta para Dió. ¿ Ke toe mi man ?
Ipi.— Tené mas duro
Pais.— Tené cha fla mi
Ipi.— Koe mi bai foi mundoe, mi ta jora mundoe
Pais.— Ta nada. Dió tai. Awé ta awé. Go teme vola.

Nan harimentoe a haci mi tambe tembla di plezier, ma toch Cobi mi tabatien berguenza, koe mi no tabatien otro berdadera cantica di nos tera. Afor cantica di seoe i tele-lele koe di berde ta mas malhoos ainda, nos no tien nada. Pa papia berdad toer cantica, koe nos tini, ta cantica silvester. Ta pres koe nos ta busca nos consuelo cerca spanjool, i koe awor nos tien algun cantica religiosa, ma den un circunstancia asina nos no mester cantica religiosa, ma bon cantica civilizado di puebel. Mi ta segurá bo, koe conforma mi ta jega cas, lo mi traha di toer mi poder, pa compone dos ó tres, pa kita, si mi por, es cantica pagano, koe muchoe bez no ta nada mas koe cantica indecente ó cantica trahar pa blasfema nomber di hende.

Ora nos a pasa hopi camina caba, nos a stop dilanti un cas grandi un Seminario pa católicoenan. Mi tabatien gustoe di mira esai, i Maike també; ta pres nos a decidi di baha foi garosji, i di bai na pia, pa no kita nos confianza coe un garosji. Promer di a drenta, nos a drecha nos cuepa basta. Coe toer urbanidad i cordialidad nan a ricibi nos. Nan roemannan mees no por ta ricibir mehor, i toch bao di toer studen koe tabatien aja, nos no tabatien ni un famía. Toch a haci mi bon di topa un Pader holandes di Amsterdam aí. Mi a combersa hopi coené, i coe gustoe el tabata tendé mi, i puntra mi di nos Pader holandes di Curaçao. Maike tabatá jora, pa haja casnan asina na Venezuela, pasobra falta di Seminario, camina Sacerdotenan meste ta educá i formá su tera tabata tantoe atrasá den religion católico.

Despues di a haja-ai un bon almuerzo nos a sali bai busca nos garosji, koe nos a subi pa bai trobé na Niagara-Falls. Nos a sigi nos plan i na un ora i cuarenta minuut nos tabata drenta un wagon di salon di *New-York central et Hudson river railroad*. Mi no ta doená bo mas un descripcion di es railroad; coe poco variacion el ta meesco coe es di *Erie*, koe nos a bini coeaé. Solamente mi tien di introduci bo un pasagero nobo, jamar: Robert Yewett: John Franklin, koe meste bai mas aleuw no a bolbe coe nos. Numero anto di amigoenan di biaga a fica meesco.

Robert Yewett ta un homber di un experiencia grandi, ademas bon sabir. El no ta, manera tantoe tini na toer camina, un homber, koe sa papia di hopi cos, sin comprende ni un nail parti di es koe el ta papia, maar un homber di berde, inteligente, sabir, sin papia hopi, pero cada palabra, ta un palabra, esai si, Cobi!

Den es *Hudson river railroad* nos tabata sinta bon duci den *Smokingcar* (camina nos por huma); combersacion tabata cada bez interrumpir pa over foi bentana. Nos tabata pasa hopi lugar: Locport, Medina, Albion, Rochester etc. Mi no por comprende, com no ta socede mas disgracia na camina di ferrocarril, pasobra nan ta pasa noema caja di stad, mientra hende ta camna den dié. Solamente nan ta spierta coe un klok grandi, koe nan ta toca arriba e locomotief (esta e mákina koe ta hala toer e wagennan) i coe bortji grandi, koe tabata scirbir riba dié coe letter diki:

Look out for the cars!
Tené cuidao pa ferrocarril.

Robert Yewett, manera mi a bisa, ta un homber sabir, coe experiencia grandi. Ta el koe tabata conta nos masjar cos di America i di casi tres parti di mundoe, koe el a mira: „Senjores", asina despues di un momentoe di silencio, el tabata papia coe nos, i ta net koe mi ta tende ainda su boz, „Senjores, ta berdad, mundoe ta boca jeen di palabra di progreso, educacion, „civilizacion. Si nos kier kere mundoe, „anto nunca el tabata un pia asina „haltoe koe awor. I toch mi ta kere, „koe nunca el tabata tantoe abao. Foi „mainta té atardi nos ta tende com„bersa di comercio, di rikeza, di oro; „manera rikeza i oro ta civiliza hende. „Tabatien un tempoe, koe aki na Ame„rica no tabatien tantoe rikeza i koe po„bernan tabata traha den sodor di nan „frenta. Toch apena tera a habri su bena „di California, koe mas parti a stop di „traha, cordando koe nan felicidad lo ta „completoe, si nan por jena noena un „sacoe coe oro. Nan a bai na Califor„nia. Ma ki miseria es oro di California „a bacia riba nos tera. Apena nobo ta„bata planar, koe di toer banda di mun„doe hende tabata bini pa busca oro, i „si denter es stroom di hende tabatien „algun drechoe, mas parti tabata ladron „i banditoenan, koe manera un pester di „indecencia i disorder a cai riba nos re„publiek, i a pega hopi di nos bon Ame„ricanonan. No senjores, es oro no a ci„vilizá America. Ma danki Dios, huntoe „coe es tauw di hende a bini foi Europa „algun koe tien un otro idea. Minister„nan di Religion a mira foi aleuw koe „nos republiek, tantoe pueblar di toer di„ferente nacion i karakter, tabata jena coe „hendenan di mas silvester, i coe un in„tencion santoe, nan a bini pa stop es „disorder, i pa boeta un bon semía den „nos puebel, promer koe es banditoenan „tabatien sembrar nan veneno den di nan. „Ta nan koe no solamente a stop disor„der, ma tambe koe a civiliza es koe ta „berdaderamente bon civilizar. Awor mi „sabi, koe tien, ki diei, koe ta nos school „di republiek, koe a doena es civilizacion, „ma toer esai, mi Senjores, ta mentira. „Mentira, pasobra com ta posibel, koe un „school por doena civilizacion, si el no „por tende papia di Dios i di su ley. Si „el no por doena sinjanza i splicamentoe „di es, koe ta contra ley di Dios i di „nos progimo koe ta taha rigorosamente „toer disorder, ladronia, matamentoe, „huramentoe falsoe, indecencia etc. ¿ Pa„kiko mundoe den es sigloe ta tantoe a„trasar? ¿Pakiko nos ta tende tantoe di „Communismo, Nihilismo, Socialismo i otro „*ismonan*! Pasobra nan ta bandona Dios „foi school di Gobiernoe, i camina Dios „ta bandonar, toer bicio meste toena la„gar. Progreso anto, si tien, i gracias na „Dios tien aki na America un gran parti „bon civilizado, el ta bini coe instruccion, „civilizacion fundar riba Dios i doenar di „Meesternan, koe no tien miedoe di papia „di Dios i di su Mandamientoe. Ta di „tantoe casnan di instruccion religioso (koe „pa libertad koe gobierno di republiek „ta doena nan, nos ta haja na casi toer „camina) koe New-York i henter Ame„rica a drecha i lo drecha coe poder di „Dios henteramente. Mundoe, manera mi „a bisa, ta masjar abao den es tempoe, „i kere mi, lé cai mas tantoe, té na es ora „koe lo proclama Dios, como Meester Su„premo di nos school *Diri*."

Mi mama, Cobi, ki expresion na cada palabra, koe es homber ta papia. Tabata un momentoe di silencio koe Mr. James tabata interrumpi coe e palabra, koe lo tai no loebida liger tampoco: „Si Mr. Robert, „bo ta papia drechoe. I toer esai ta efecto „di es liberalismo fatal di sigloe diezinue„be, un sigloe civilizado ha! ha! esta un „sigloe avanzar den ciencia natural, si el „ta para sool koe ta seca coerazon di hen„de, ma atrasa den berdadero ciencia di „di filosofía i ciencia dibina koe meste „arregla bida di hende, sociedad humana, „Reino i Imperionan."

Net Mr. James a caba di papio, ó manera un weerlick na otro ferrocarril a pasa nos voorbij. Tabata cerca 6 or i mei di atardi. Na 7 or i 25 minuut nos tabata jega na Tyracusa. Foi aja nos a bai coe un ligereza terribel, pasando Roma, Utica, Amsterdam, té na Albany. Nos toer tabata na sonjo, ora nos a jega na Albany, i, sin lamanta foi nos kooi, nos a boela té na New-York camina nos a jega na 6 ora di mainta.

Nos no a bai na cas di Mr. James Thompson ma toer a bin toema un bon almuerzo den Fifth Avenue hotel koe ta mas grandi ainda koe es di St. Nicolas. Ai tien 800 kamer. Ma pa papia berde toer cos ta muchoe riccoe i coe muchoe abundancia.

Bo kier un egempel anto, tende kiko nan a presentá mi pa es almuerzo: Pa carni; bifsteck, higra di bicer, nier di carner, mondongo, spekki humar, pia di porcoe den pam, mondongo den binager, frekkedel di carner, galinja, ham, costia di bicer, frekkedel di lammetje. Afor di es carni gerooste, nos tabatien carni hazar di pia di porcoe, di higra, di bicer como coe stobar: nier di bicer i carner coe oester. Despues di esai, nan a presentá nos bon piscar: piscar di bakeljoe, piscar saloe coe cremoe, piscar garnar, masbangoe di Digbij; masjar duci Cobi, makré spanjó gerooste i makré saloe gerooste coe bon salmon hazar. Awor bo comprendé, koe toer esai tabata pidi tambe otro cominda, asina nos a haja tambe: Strijf di hueboe sool of coe pitterselie, sibojo, ham, nier of keesji segun nos gustoe herebé of hazar; tambe roetoin i wowo di baca. Batata tabata ajá na abundancia coe carni frioe di baca gerooste i gesplees i linga. No tabata falta tampoco di cos duci, di esai, si mi a come bon. Pudin indian hazar i bala di haver coe sneetji di pam hazar na forno, pudin di harinja, pam francees, pam di Boston, di batata francees, krakelentje i arepa cajente di harinja di maisji. Esai si a haci mi bon, i mas koe toer otro cos. Portin mi por a scohé crema, koffij, chocolati of thee.

Despues di a almorza, nos a separa foi di nos amigoe koe a doena nos un Adios di coerazon coe speranza di mira nos un ó otro dia trobé.

Awor Cobi dispensá mi, koe mi no por scirbi bo mas. Ta 29 di Mei koe mi a coeminza es carta i awor nos tien caba 2 di Juni. Na 4 di Juni nos ta bai na Havre, coe vapor francees, *M. Laurent*. Na barcoe di vapor lo mi haja basta tempoe pa scirbi bo ainda hopi cos di New-York. Pa awor anto Cobi, ta basta. Adios. Coeminda toer hende di cas i toer mi famía. Keré mi manera semper

Bo Amigoe,
IPI.

"Impr. de la Libreria" de A. Bethencourt